

Nacionalsocijalizam prema kršćanstvu i Crkvi

Nacionalni je socijalizam pobijedio u Njemačkoj. To je sada stara, svima poznata stvar. Ali ne će baš svima biti istotako poznato, što je zapravo taj politički pokret, kojemu je uspjelo da okupi oko sebe toliki broj pristaša u svim društvenim slojevima. Ne će biti također svima jasno, na kojim se načelima osniva cijeli pokret, i koji su njegovi ciljevi. Tražeći odgovor na ova pitanja ubrzo ćemo doći do konstatacije, da nacionalsocijalizam nije samo *politički pokret*. Čini se, kao da je njegova bit baš u tome, što je on upravo »eine Weltanschauung« — svjetovni nazor, filozofija ili neka religija. Pa ipak, kad bismo ga htjeli tako definirati, našli bismo se opet u zabuni. Nacionalsocijalizam bavi se naime najviše i u prvom redu politikom, što se nikako ne može razumjeti, ako nije bitno upravo politički pokret!

Ali ne postoje li možda takvi svjetovni nazori, takvi »filozofski sistemi« (navodnici nisu ovdje slučajni!), kojih je karakteristika, da ne stavljaju duhovnih vrednota u središte svoga shvaćanja o životu; »filozofski sistemi«, koji se odriču filozofije, jer je njihova bit baš u tome, da premještaju vrednote, da niječu, u teoriji ili praksi, centralnu vrijednost duhovnoga?

Taj je preokret danas općenit pojav; duhovno je svrgnuto sa svoga prijestolja sa svim tim, što će ipak povijest filozofije i povjesnici u budućnosti pisati povijest »duhovnih pokreta« našega doba! Samo što slika, kojom će prikazati naše vrijeme, ne će biti jamačno odviše laskava po naš vijek: utvrdit će se, da su se ljudi ponajvećim dijelom mnogo više zanimali za autotrke i sportska natjecanja, za nogomet, za ekonomska i tehnička pitanja, negoli za velike duhovne probleme i za vječne religijske vrednote! Dakle »duhovni pokreti« sve bez duha!

Historici moće će utvrditi, da je velike duhovne i kulturne tradicije — usprkos varavih prividnosti — nastavljala tek manjina, koja nije više mogla da utisne svoga žiga ovome vijeku, da se pravi nepatvoreni duhovni život naših dana

nastavljao samo u nekoj povučenosti, — dragovoljnoj ili nametnutoj —, dok je »duh« toga vijeka, t. j. ono što ga reprezentira, njegove glavne tendencije, bio tek negacija duha ili barem da nije imao ništa s onim, što se može označiti kao »duhovno«.

Nacionalsocijalizam čini se, da je izraz ili vanjska manifestacija toga procesa, koji kao da se odvija s nekom fatalnošću, protiv koje se ne može boriti. Nije li dakle nacionalsocijalizam »politička religija« — ima naime danas dosta nereligioznih religija —, svjetovni nazor, kojemu je politika središte sviju stvari, njemački pendant ruskoga boljševizma? Za ruski boljševizam postoji samo ekonomija. Dok sve druge vrijednosti niječe, ekonomija mu je apsolutna vrednota, mjerilo svega. Primat ekonomije, primat tehnike, primat politike sve su to samo pojedinački slučajevi one općenite herezije, od koje boluje naš vijek, a ta je u tom, da su neke vrednote s nepravom ili dapače krive vrednote, stavljene kao apsolutne, dok stvarno one mogu biti samo podložne primatu duhovnoga.

»Prima anima«! To je maksima tako jednostavna, tako jasna, maksima, koja se sama po sebi razumije, pa ipak je niječu, zaboravljaju, ne mare za nju. Potpuni prevrat u hijerarhiji vrednota: diže se jedna sporedna, podređena vrijednost ili pače nevrijednost na apsolutnu vrednotu prvoga reda! Je li to uopće moguće osim u vremenu nesređenih duhova, u vijeku osiromašenja i propadanja?

Neka čitatelj ne zamjeri ove digresije, jer je bila potrebna. Valjalo je naime naći širi okvir za nacionalsocijalizam i kulturnu cjelinu, kojoj pripada. Već nam taj okvir pokazuje, da ne smijemo u riječima tražiti njihova običnog i određenog smisla, kad se radi o nacionalsocijalizmu, budući da se njihovo značenje više ili manje promijenilo.

Spomenuli smo već, da su za nacionalsocijalizam sve vrijednosti samo proste političke funkcije. Možda je nacionalsocijalizam najizrazitiji oblik državnog socijalizma, etatizma: država je sve, pojedinci nemaju u sebi nikakve vrijednosti. To je evanđelje, koje nacionalsocijaliste otvoreno proklamiraju. Mogli bismo gotovo govoriti o kultu, obožavanju države; država je izvor svakog prava i svake dužnosti: apsolutna i totalna negacija prirodnoga i pozitivnoga božanskoga prava! Uostalom nacionalsocijaliste nimalo ne skrivaju ove poganske statolatrije.

Svemožnost pobožanstvene države to je eto prvi članak novoga »vjerovanja«, nastao pod utjecajem Hegelove filozo-

fije. Međutim nije država kao država, koju bi nacionalsocijaliste pobožanstvenili, država, koja uključuje i različite stranke, i u kojoj se utjelovljuje čitav narod, nego samo njihova država. Oni su najljući neprijatelji države, u kojoj su svi građani jednaki pred zakonom; država, kako je oni zamišljaju, — njihov »Drittes Reich« — *potpuna je identifikacija države s njihovom strankom*. To nije više država u dosadašnjem smislu te riječi, jer je ta država potisnuta u stranu i nadomještena strukturom nacionalsocijalističke partije, pa je tako potpuno analogna boljševičkoj Rusiji: Nijemci se dijele u dvije kategorije, u hitlerovce i u one, koji to nijesu i koji su stoga izvan zakona kao »bourgeois« u Rusiji. Čini li se kome to nevjerojatnim, neka samo čita osnovni program nacionalsocijalističke stranke, pa će te stvari tamo naći, ako ne baš istim riječima, a ono ipak dosta jasno za svakošta, koji se razumije u stvar. U »trećem carstvu« nema slobode!

Kazali smo u početku, da je nacionalsocijalizam neka vrsta nereligiozne religije. Da vidimo to поближе!

Kušamo li najprije formulirati centralnu dogmu ove »religije«, tad će to biti dogma rase, pobožanstvenje nordijske ili germanske rase. Rasa je, ako analiziramo do kraja, središnja i apsolutna vrijednost, kojoj se sve ostalo podlaže. U praksi je to dakako posve isto kao da se država diže na pijedestal božanstva. Rasa naime kao rasa ne djeluje, ne može podjarmiti pojedinca, osporavati obitelji i Crkvi odgoje djece; to sve vrši kao vidljivi instrumenat i kao straža te apoteizirane rase — država.

Čudne li ironije, da se u ime baš one rase, koja je tako individualistička kao nijedna druga, uzdiže na božje prijestolje država-Leviatan, koja ništi svaku individualnu slobodu! Ne bi li to moglo biti dokazom, da zatočnici nacionalsocijalizma nijesu Germani čiste, nemiješane krvi, nego germansko-slavenko-mongolski mješanci? Kod više nego jednoga od njih moglo bi se to doista — sudeći po njihovoj fiziognomiji — i uzeti. Ali pustimo fantaziranja! Radi se o ozbiljnijim stvarima.

Nordijska je rasa jedina, kojoj s pravom pripada atribut »ljudska«; pripadnici drugih rasa nisu ljudi u potpunom smislu. Sve velike vrijednosti duhovne, umjetničke i filozofske djelo su nordijaca, jer da drugim rasama nedostaje stvaralačke sposobnosti. Svi velikani u povijesti čovječanstva moraju biti pripadnici germanske rase, na pr. Dante. Te i slične stvari mogu se naći gotovo na svakoj stranici nacional-

socijalističke biblije — *Mythus des 20. Jahrhunderts* od Alfreda Rosenberga, nepogrešivog proroka nacionalsocijalističke herezije.

Filozofija nacionalsocijalizma jest prema tome najradikalniji *rasizam* sa svim konzekvencijama, koje su s time povezane. Čovječanstvo je za taj rasizam — apstrakcija. Pripadnici se različitih rasa ne mogu međusobno razumijevati, nema dakle apsolutne istine niti je uopće nešto tako apsolutno, da bi svagdje i zauvijek i za čitavo čovječanstvo vrijedilo. Relativizam, teorijski i praktički, konzekvencijom je, koju slabo prikriva pretencija apsolutne i nepromjeljive valjanosti vrijednosti u nordijskoj rasi. Religija, čudorednost, društenost, pravo, estetske norme, ideali ljepote, dobrote i savršenstva, sve je to relativno, sve samo puka funkcija krvi. Krv je prvo i glavno, a sve drugo ovisi o njoj. Nova suvrstica starog materijalizma: duh je funkcija krvi, krv sve razjašnjava, sve slijedi zakone o biološkom nasljeđivanju. U toj perspektivi valja gledati i famozni zakon o sterilizaciji.

Nazvali smo nacionalsocijalizam posebnim slučajem onih pseudoreligija, koje počivaju na preokreću vrednota. Centralna realnost nacionalsocijalističke religije *nije Bog, nego čovjek* i to ne kao pojedinac, nego kao član rase, koja je prema tome konačno i apsolutno mjerilo. Gledamo li bit modernoga bezvjerja u negaciji svrhunaravnoga i u uzvišavanju ljudskoga i gledamo li, kako se kao crvena nit vuče kroz ove zadnje vjekove opreka između religije, t. j. kulta svrhunaravnog Boga u jednu ruku i ideje čisto ljudskoga, t. j. kulta čovječanstva u drugu, onda nam se taj rasizam jasno ukazuje kao posebni slučaj apoteoze čovječanstva. U svakom slučaju on je nekršćanski, protivukršćanski, poganski »humanistički« (kao kod lože), naturalistički. Moguće je pobožanstveniti pojedinca (egoteistički individualizam), moguća je apoteoza čovječanstva (»humanizam«), pa bi religijski rasizam bio treći oblik ove općenite teofobije.

Prije nego pođemo dalje, htio bih upozoriti na jednu konzekvenciju, koja nužno slijedi, ako se rasa uzme kao apsolutna vrednota. Nenijemci jedva će vjerovati, da su nacionalsocijalisti pristaše *poligamije*. Dakako, oni se nemalo ljute, kad se stvar nazove pravim imenom, ali faktički ono, što oni hoće, i nije drugo nego poligamija. Rosenberg u navedenom djelu¹ hladnokrvno predlaže da se uvede poli-

¹ Rosenberg, *Mythus des 20. Jahrhunderts*, str. 558.

gamija. Dakako, pravo na više žena imali bi samo »die Träger wertvoller Erbanlagen«, t. j. samo oni pojedinci, koji su sposobni da porode zdravo i u svakom pogledu odlično potomstvo, — valjda glave pokreta. Govori se također o tome, kako da se fabriciraju geniji primjenjujući na ljudsko potomstvo pravila o popravljaju rasa domaćih životinja. Rasama manje vrijednosti, napose alpinskoj² ne će biti u Njemačkoj dopuštena prokreacija, i bila su već predložena razna sredstva, kako da se to provede. Ali da se što više raširi nordijska rasa, za to će biti dobro svako sredstvo. Sva djeca, zakonita i nezakonita, bit će potpuno jednakopravna. Imati dijete ili djece ne će biti više ljađa za neudatu ženu, pače takvoj ženi bit će država zahvalna;³ žena pak bez djece, udata ili neudata, smatrat će se za manje vrijedna člana u društvu.⁴

Bez sumnje lijepa perspektiva, ali ima još i ljepših! Propagira se ubijanje djece u masama. Na kongresu stranke u Nürnbergu g. 1929. rečeno je doslovce: »Kad bi Njemačka imala godišnji prirast od 100.000 djece, pa kad bi 700.000 — 800.000 najslabijih od te djece žrtvovala, rezultat bi bilo povećanje snaga.«⁵ A »Mein Kampf« propagira obvezatno samoubojstvo slabića, bolesnika, pače i teških invalida.⁶ Nesumnjivo je dakle, da je nacionalsocijalizam sasvim protivukršćanski i protivuvjerski, jer je mit krvi samo specijalni oblik materijalizma. S nepravom se taj socijalizam hvali, da je prevladao materijalističko pojmovanje marksističke historije te izbacuje taj adut i pred Vatikanom pozivajući se na svoj antiboljševizam. »L' Osservatore Romano« na sebi svojstven diskretan način nije pokazao osobitoga veselja nad »tjeranjem« boljševizma pomoću »nacionalsocijalizma«. Lako je razumjeti zašto. Nacionalsocijalizam, istina, nije više mit stroja i tehnike, mit ekonomije. Mrtvi mehanizam zamijenio je živim čovjekom. To je doduše zasluga, ali *čitav* čovjek nije tu obuhvaćen. Čovjek ima dušu i tijelo; rasizam međutim na mjesto materijalizma, koji mehanički interpretira historiju, stavlja drugi iako suptilniji i dublji materijalizam: »organski« materijalizam, koji se ravna po biologiji i antropologiji.

² »Ostische Rasse«.

³ Rosenberg, o. c., str. 558.

⁴ »als ein nicht vollwertiges Glied der Volksgemeinschaft«; ibidem.

⁵ Völkischer Beobachter Nr. 181. von 7. VIII. 1929.

⁶ Str. 35. sq.

Nijednom materijalizmu nije pošlo za rukom da potpuno shvati svu povijesnu i kulturnu realnost, pa tako ni ovome. Dokazom je nacionalsocijalistički katekizam, Rosenbergov »Mythus«!



Nacionalsocijalizam nije samo obični politički pokret, on je »filozofski« sistem, koji hoće da dađe odgovor na sva životna pitanja.

Pokret, koji je protiv svih religija, doista sam je neka nova religija; stoga nije čudno, da se govori i o nekoj novoj religiji, koja bi nadomjestila kršćanstvo. Mogla bi se ta religija označiti kao novi votanizam, koji se osniva na ateističkoj filozofiji. Dosta je, da se o tom uvjerimo, prolistati glavna djela nacionalsocijalističkih leadera: Rosenberga, Bangerta, Löpelmana, Rewentlova etc. Svi donose projekte o osnivanju njemačke nacionalne crkve, koja bi bila bez dogma i koja bi značila obnovu staroga Wotanova pojanstva. Od vremena do vremena, osobito kad treba umiriti katolike, sve se to niječe. Ali »svete« knjige govore odviše jasno. Osobito se u tom ističe Rosenberg u svom već citiranom djelu »Mythus des 20. Jahrhunderts, koje su djelo već nazvali — i to s pravom — kolekcijom svih napadaja iz sviju vjekova na kršćanstvo, katoličku Crkvu, na njezin nauk i njene institucije.

Evo, što nas uče »kanonske« knjige Rosenbergove, koji je uostalom jedan od glava toga pokreta. Taj nadprorok nove herezije izjavljuje, da je vladanje religije Križa, koju je nekoć uvela u Europu »histerička žena Klodovekova«, definitivno na isteku.⁷ »Katolicizam, protestantizam i judaizam moraju izčeznuti pred novim »Weltanschauung«-om tako, da se izgubi i svaki spomen na njih, kaošto se gubi spomen na svijecu, kad sine sunce povrh gora.«⁸

Srce nove religije bit će Wotan, koji je »vječna slika duševnih moći nordijskoga čovjeka, ne manje danas nego pred 5000 godina. On predstavlja čast, heroizam, postanak pjevanja (!!), umjetnost, čuvanje prava i vječno traženje (dakle samo traženje!!) mudrosti... Kao vječni putnik, on je simbolom nordijske duše, koja traži i postaje vječnom, i koja je nesposobna da se vrati — jer si sama dostaje — u krilo Jahve-a ili njegova zamjenika.⁹

⁷ 1. c., p. 638.

⁸ Rosenberg, cit. kod Gerdemann-Winfried, Christenkreuz oder Hackenkreuz? Köln 1931.

⁹ Rosenberg, Mythus, str. 637.

Službeni i nepromjenljivi program nacionalsocijalističke stranke, koji u 24. članku formalno otklanja pravo opstanka svih »religioznih ispovijesti, koje su opasne za postojanje države ili su protivne *moralnom osjećanju germanske rase*«, bio je publiciran u jednoj brošuri zajedno sa službenim, kanonskim i ortodoksnim komentarom od Gottfrieda Federa. Ovaj se nesumljivim riječima izrazio o pravoj nakani programa, govoreći o »pitanjima, nadama i željama, da bi njemački narod jednom kasnije našao novu formu spoznaje i proživljavanja Boga (Gotteskenntnis und Gottesleben).« Starije izdanje programa bilo je još jasnije: »Bez sumnje, njemački će narod u budućnosti naći takvu formu svoje intuicije Boga, kakvu traži njegova nordijska krv. Tada će sigurno trojstvo krvi, vjere i države biti savršeno.

Nije teško pogoditi, čemu smo ovdje spomenuli ove stvari. Nacionalsocijalizam neprestano se izjavljuje za »pozitivno kršćanstvo«. To je samo taktika, da predobije ljude, koji su nažalost odviše lakovjerni; dobije li ih jednom u svoje ruke, onda će se već pobrinuti, kako da ih fanatizira i infiltrira svojim mentalitetom, tako da će i ti ljudi savjesno odbijati svoje predašnje vjersko uvjerenje i osjećanje. To je i ispričnica za cijeli katolički svijet, koji se zgraža nad modernim poganstvom, koje opet diže glavu. Tko se želi o tom uvjeriti, neka samo malko prati kritičke osvrtne na njemačke prilike, što ih od vremena do vremena donosi »L' Osservatore Romano«.

Ima više stupnjeva inicijacije za nacionalsocijalističke katekumene. Počinje se »pozitivnim kršćanstvom« govoreći, kako je nacionalsocijalizam najbolja zaštita protiv komunizma i boljševizma. Odmah zatim slijedi druga karta, kojom se otvoreno igra, jer je njena uspješnost zajamčena — antisemitizam! Lako je stigmatizirati ekonomsku moć i rastvorni utjecaj Židova na našu kulturu i društvo. Ali mjesto da otkrije zato u prvom redu oslabljenu vjeru kod modernog židovstva, oni osuđuju Židove kao pripadnike druge rase, što je uostalom dosljedno načelima rasizma.

Daljni korak, zgodno povezan s predašnjim jest odbacivanje »Staroga Zavjeta«. I to je sasvim dosljedno, jer »duša naroda, funkcija rase (die rassengebundene Volkseele) jest mjerilo svih naših misli, težnja i radnja, ona je zadnje mjerilo svih naših vrednota.«¹⁰ Stari Zavjet pak nije

¹⁰ Rosenberg, 1. c., str. 655.

tvorevina nordijske duše, ergo... I »Mein Kampf«¹¹ je prilično jasan: židovstvo nije nikada bilo neka istinita religija nego narod sa stalnim rasnim osobinama. Taj je narod, u težnji za svojom korišću, tražio sredstvo da odvraći od svojih članova nepoželjnu pažnju. Zato nije bilo uspješnijega sredstva nego što je zaogrnuti se plaštem posuđenim od religiozne zajednice. Kod židovstva je naime sve posuđeno, ili još bolje — ukradeno... Vjerska nauka židovstva u prvom je redu niz zapovijedi, kako da se očuva čistoća krvi kako u njihovim međusobnim odnošajima tako i prema ostalom, nežidovskom svijetu. Ali i tu se ne radi o narodnom problemu nego o ekonomskim interesima. O moralnoj vrijednosti pouke u židovskoj religiji postoje... pitanje studije..., koje dokazuju, da je ta vrsta religije pogubna i da donosi nemir za naše arijsko shvaćanje.«

Jahve jest »Bog-tiran«, »demon uzvišen na Boga«, »demon pustinje«.¹² Nacionalsocijalistička država dokinut će Stari Zavjet: »Abgeschafft werden muss ein für allemal das sog. Alte Testament als Religionsbuch — Valja već jednom zauvijek dokinuti t. zv. Stari Zavjet kao vjersku knjigu.«¹³ Stanovište države prema različitim vjerskim zajednicama ovisit će o njihovom držanju prema Starom Zavjetu, a država će i drukčije zaštićivati i novcem pomagati novu germansku religiju.¹⁴

Posebno mržnjom odlikuju nacionalsocijalistički auktori sv. Pavla apostola, koji je »požidovio Kristovu nauku«. Uostalom čitava bujica mržnje i bijesa izljuje se protiv svega, što je kršćansko, i protiv katoličke Crkve. Nema ništa, što bi možda ostalo pošteđeno. Prvo je kršćanstvo produkt sirska-afričko-rimske pokvarenosti; rimski je katolicizam »kaos afričko-sirskih naroda, religija opsjednuća, koja je, dolazeći s istočnog Mediterana, stvorila svoj zapadni centar služeći se magičkim kultima, židovskom Biblijom i zloupotrebljavajući lik Isusov.«¹⁵ »Osjećaj grijeha jest nužni simptom fizičke bastardizacije.«¹⁶ »Nauka o istočnom grijehu ne pristaje narodu nepokvarene rase.«¹⁷ »Katolička je vjera nadživjeli skup »sirska-etrusćanskih praznovjerja.«¹⁸ Sakramenti su praznovjerna vraćanja, koja pobuđuje »magijski materijalizam«!¹⁹ Papa je veliki vrač, veliki »Medicmann«, moderna personifikacija etrusćanskoga »Medicin-

¹¹ Str. 335. sq.

¹² Rosenberg, 1. c., str. 233.

¹³ Rosenberg, 1. c., str. 566.

¹⁴ Rosenberg, 1. c., str. 566.

¹⁵ Rosenberg, 1. c. str. 230 sq.

¹⁶ Ibidem, str. 73.

¹⁷ Ibid., str. 72.

¹⁸ Ibidem, passim.

¹⁹ Ibidem, str. 157.

manna«;²⁰ papinstvo ne bi bilo moguće, da i danas još ne živu praznovjerja starih — nikada ne izumrlih — magijskih religija. »Pobjeda kršćanstva znači, da je svećenička kasta zavládala nad gomilom od više milijarda ljudi bez rase, bez volje, koji misle, da je njihov život dar Božji po zagovoru svemogućega Medicinmanna«.²¹ Taj je ideolog brižno u svom omašnom djelu sakupio sav talog i otrov, što su ga generacije heretika bacale protiv stijene Petrove; nije prezirao ni najprozirnijih napadaja i već po sto puta opovrgnutih kleveta, samo neka su zgodne da hrane mržnju protiv vječnoga Rima! Nema uopće ništa u Crkvi, što bi izmaklo mržnji pristaša »pozitivnoga kršćanstva«. Oprost, molitve za preminule, sakramenti, to je »gajenje karakterne i duševne podivljialosti — Züchtung charakterlicher u. seelischer Verwilderung«!²² Tako je eto dosljedna mržnja bezbošca, koji poznaje samo čisto ljudsko, u svojoj borbi protiv svega, što je svrhunaravno.

Da se obožavatelji germanske rase moraju zgražati radi univerzalnosti Crkve, nije čudo. Jednakost rasa pred Bogom prava je strahota za one, koji obojene rase poređuju s majmunima i koji im poriču, da su ljudi u potpunom smislu te riječi. Rosenberg govori u svojoj knjižurini upravo s brutalnim prezirom o dvojici crnih biskupa — »Niggerbischofe« —, koji su čitali svetu Misu na euharistijskom kongresu u Chikagu,²³ a »Mein Kampf«²⁴ nastoji pobuditi prezir prema misijama Crkve.

Nacionalsocijalizam je također zakleti neprijatelj kršćanske ljubavi. On ne će ni da čuje o »Mitleidsmoral« t. j. o sućuti s bližnjim u nevolji. Zakon ljubavi bit će zamijenjen interesom rase bez obzira na sućut s onim, koji trpi; ljubav prema bližnjemu bit će dokinuta kao demokratski imperativ. Bolesni i bogalji malo su vrijedni (minderwertig); ne valja ih dakle čuvati, nego pustiti da poginu.²⁵ Ljubav je opustošila cijelu zemlju, ljubav je nauka, koja je rastvorila život cijelih naroda i država.«²⁶

Čovjek bi morao biti slijep, da ne vidi, kakve praktične konzekvencije moraju slijediti iz ovakvih teorija. Nacional-socijalizam je samo dosljedan, kad baš u katoličkoj Crkvi

²⁰ Ibid., 166; 371; passim. ²¹ Ibidem, str. 443.

²² Ibidem, str. 164.

²³ Ibidem, str. 162.

²⁴ Str. 445.

²⁵ Rosenberg, Mythos . . . , str. 163 sq.

²⁶ Ibidem.

gleda svoga najvećeg, iako ne jedinog neprijatelja. Nacional-socijalizam ne mora ni najmanje oklijevati, da potpuno uguši Crkvu državom! Zar je bilo teško predviđati u takovim okolnostima, da će nacionalsocijalizam došavši na vlast odmah zapodjenuti »Kulturkampf«? Nacionalsocijalisti pripremaju takovu budućnost, gdje će svaki rad oko realizacije političkih i kulturnih ideja katolicizma »biti smatran od čitavog naroda kao *veleizdaja*«. ²⁷ Nije dakle čudo, što Rosenberg, taj glavni prorok nacionalsocijalizma, nastoji da opravda progone, što ih je Crkva morala da izdrži od rimskih vlasti; on ih smatra posvema opravdanim, budući da se tu radilo o zakonitoj obrani države. ²⁸

U »Trećem Reichu« na dnevnom su redu procesi protiv redovnika, svećenika, proskripcije i hapšenja klera i istaknutih katoličkih radnika. Cenzura također radi punom parom kako po listovima tako i po privatnoj korespondenciji. Biskupi su svaki čas prisiljeni protestirati, a službena se nacionalsocijalistička štampa neprestano sakriva za »pozitivno kršćanstvo«, za »antikomunistički« i »antiboljševički« front te navaljuje na »politički« katolicizam. Sve te fraze ne će nikoga uvjeriti, i sva će makar i ozbiljna nastojanja protiv komunizma ostati slabom utjehom, dok se nacionalsocijalizam ne odrekne ideologije, kodificirane u »Mythos des XX. Jahrhunderts«, ili drugim riječima svojega religioznokulturnoga programa, koji je sve prije nego li kršćanski.

B. Schmidt.

²⁷ Ibidem, str. 452.

²⁸ Ibidem, str. 73.